

Dünya Gıda Krizi

Ekonomik anlamda yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışan insan, bugün aynı zamanda dünyanın içinde bulunduğu fiziksel sorunlarla da başa çıkmak durumundadır. Dünya nüfusu her geçen gün daha da artmakta, buna mukabil mevcut doğal kaynaklar etkin kullanılmama vb. sebeplerden ötürü giderek azalmaktadır. Ayrıca ekonomik büyüme, gelişen teknolojiyle birlikte sınırların ortadan kalkması durumu olarak bilinen küreselleşme ve tüm bunların bir sonucu olan şehirleşmeyle beraber değişen yaşam standartlarının getirdiği olumsuzluklar da bahse konu bu krizleri tetikleyici unsurlar arasında yerini almaktadır. Bütün bunların etkileri, küresel ekonomik krizler ve gıda krizleri olarak kendini göstermektedir.

Gıda krizi, insanoğlunun mevcudiyeti noktasında etkilerinin doğrudan olması hasebiyle yukarıda bahsedilen problemlerden çok daha önemlidir. Bugün dünya genelinde gıda fiyatlarındaki yükseliş, küresel bir krize dönüşmüş vaziyettedir. Muhtelif bölgelerdeki siyasal ve ekonomik istikrarsızlığın tetiklediği bu durum, birçok bölgede kronik bir hal almıştır.

Gıda krizi; bireyin normal bir büyüme, gelişme, en önemlisi de aktif ve sağlıklı bir yaşam sürdürülebilmesi için ihtiyaç duyduğu gıda maddelerine erişememesi durumudur. Bu krizin temel nedeni gıda maddelerinin arz ve talep dengesinin değişmesiyle ilgilidir. Ülkelerin ekonomik büyümeleri, tarımsal üretimde yaşanan düşüşler ve stokların azalması, petrol fiyatlarındaki yükseliş, yoksulluk, salgın hastalıklar, savaşlar, çatışmalar, iklim değişiklikleri bahse konu kriz durumunu tetikleyen unsurlardandır.[1]

2017 yılında yapılan araştırmalar, dünya genelinde yaklaşık 124 milyon insanın kronik açlıkla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Bu rakam 2016 senesinde 108 milyon kişi olarak ölçülmüştür. Myanmar, Nijerya, Güney Sudan, Yemen, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Suriye, gıda krizinin en yoğun olarak görüldüğü ülkelerden yalnızca birkaçıdır. Nijerya'nın kuzeydoğu bölgesi, Güney Sudan, Somali ve Yemen'de 2016 yılında 27 milyon olan gıda güvensizliği yaşayan kişi sayısı 2017 yılında 5 milyon kadar artarak 32 milyona ulaşmıştır. Bu kişiler aynı zamanda acil insani yardıma da ihtiyaç duymaktadır.[2]

Yukarıda ifade edildiği üzere, gıda krizini tetikleyen birçok faktör bulunmaktadır. Savaş ve çatışma durumları da bahse konu bu etmenler arasındadır. Bugün yaklaşık 18 ülkede, silahlı çatışmalardan etkilendiği için gıdaya erişim noktasında ciddi sıkıntılar yaşayan insan sayısı 74 milyonu aşmış vaziyettedir. Bu durum, kıtalar ve ülkeler özelinde incelendiğinde Afrika'daki 11 ülkede kronik gıda krizi yaşandığı görülmektedir. Bu da yaklaşık 37 milyon insana tekabül etmektedir. Ortadoğu'da da durum Afrika'dan farksızdır. Örneğin Yemen'de 17 milyon kişi açlıkla boğuşmakta ve acil yardıma ihtiyaç duymaktadır. Suriye, Irak ve Filistin'de vuku bulan çatışmalar bölge insanının yaşam koşullarını her geçen gün daha da kötüleştirmektedir. Resmî rakamlar, bu bölgelerde 10 milyonun üzerinde insanın gıda güvensizliğine maruz kaldığını göstermektedir. Asya'da meydana gelen savaşlar ve iklimle bağlı felaketler de Ortadoğu ve Afrika'da olduğu gibi milyonlarca insanın gıda kriziyle karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır.[3] Örneğin Afganistan ve Myanmar'da her gün onlarca insan yeterli beslenemediği için hayatını kaybetmektedir. Bununla birlikte, bağımsız kaynaklar, esas vaziyetin mevcut sayısal verilerle ifade edilenden daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

"Gıda krizi, insanoğlunun mevcudiyeti noktasında etkilerinin doğrudan olması hasebiyle yukarıda bahsedilen problemlerden çok daha önemlidir. Bugün dünya genelinde gıda fiyatlarındaki yükseliş, küresel bir krize dönüşmüş vaziyettedir. Muhtelif bölgelerdeki siyasal ve ekonomik istikrarsızlığın tetiklediği bu durum, birçok bölgede kronik bir hal almıştır."

Dünyadaki yer üstü ve yer altı kaynaklarının endüstriyel kanallara aktarılması, bununla birlikte sanayi atıklarının çevrede meydana getirdiği kirlenmenin doğurduğu küresel ısınma, iklim değişikliklerinin yol açtığı kuraklık, sel vb. felaketlerin sebep olduğu olumsuzluklar gıda krizinin boyutlarını hayli arttırmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasındaki en temel neden, insanoğlunun iktisadi kalkınma ile tabiat arasındaki uyumu yakalayamamış olmasıdır. Yapılan araştırmalar 23 ülkede iklimsel felaketlerin, bilhassa da kuraklığın, gıda güvensizliğinin başlıca tetikleyicilerinden olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda 39 milyon insanın beslenme sıkıntısı çektiği ve acil insani yardıma ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. Bahse konu ülkelerin üçte ikisi Afrika'dadır. Bu coğrafyada gıda güvensizliğinden muzdarip insan sayısı yaklaşık 32 milyondur. Latin Amerika ve Karayipler'de de doğal felaketlerden etkilendiği için gıda güvensizliği içinde hayatını devam ettirmeye çalışan 3 milyon insan bulunmaktadır. Benzer durumlardan ötürü Güney

Asya'da gıda sıkıntısı çeken kişi sayısı ise 3 milyona yakındır.[4]

Gıda krizinin nedenleri arasında ülkelerin ekonomik büyüme hızları önemli bir yere sahiptir. Bugün dünyanın pek çok ülkesinde yüksek büyüme oranlarıyla karşılaşmaktadır. Bilhassa kalabalık nüfusa sahip olan Çin ve Hindistan'daki ekonomik büyüme rakamları dikkat çekicidir. Örneğin Çin'in ekonomik hacmi 2018'in ilk çeyreğinde %6,56 oranında genişlemiştir. Hindistan'daysa bu oran %7,36'dır.[5] Gelişmekte olan ülkelerdeki bu ani büyüme oranları ülkedeki tüketimi de doğrudan artırdığından bu durum dünyadaki gıda güvenliği açısından ciddi bir tehdittir. Diğer yandan, ekonomik gelişmelere bağlı olarak kırsaldan kente olan nüfus akışı her geçen gün daha da artmaktadır. Yapılan araştırmalar dünya nüfusunun %66'sının 2050 yılına kadar şehirli olacağına işaret etmektedir.[6] Bahse konu bu göç durumu kişilerin tüketim alışkanlıklarını değiştirmesi hasebiyle gıda krizine etki eden faktörler arasındadır.

2. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda başlayan ekonomik küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan endüstriyel tarım sonrası ürünlerin çeşitlenmesi de bireylerin tüketim alışkanlıklarını değiştirmiştir. Eski dönemlerdeki tahıla dayalı üretim ve tüketim talebi, tarımdaki değişen ve gelişen teknolojik imkânlar sonucunda et, süt, meyve ve sebzeyle dayalı bir arz-talep ilişkisi doğurmuştur. Bu durum çoğu coğrafyada insanların geleneksel yeme-içme alışkanlıklarını terk etmesine yol açmıştır. Bunun en bariz örneği Asya'da yaşanmaktadır. Tahıla dayalı beslenme pratiklerine sahip Asyalı halklar bugün çok daha kalorili ve proteinli ürünler kullanmaya başlamıştır. Bu eğilimin gelecekte daha da artacağı tahmin edilmektedir. Asya halklarının beslenme noktasındaki bu tüketim alışkanlıkları, onların tarımdaki üretim durumlarına da yansımaktadır.[7]

Dünya toplumlarının karşısında ciddi bir tehdit olarak duran gıda sorunu, pek çok coğrafyada iç çatışmalara ve karışıklıklara neden olabilmektedir. Çatışmaların hem sonucu hem de itici gücü olan gıda güvensizliği, milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine yol açmaktadır. Bilhassa çocuklar, yetersiz beslenmeden ötürü bodurluk vb. hastalıklara maruz kalmaktadır. Nitel ve nicel anlamda yeterli gıdaya erişemeyen kişiler de yakalandıkları salgın hastalıklardan ötürü yaşamlarını yitirebilmektedir. Bununla birlikte gıda güvensizliği durumu birçok coğrafyada insanların yurtlarını terk ederek başka ülkelere göç etmesine sebebiyet vermektedir. Bilhassa iklim değişikliklerine, çevre felaketlerine, savaş durumlarına bağlı olarak gerçekleşen bu göçler, muhaceretin yaşandığı bölgelerde istikrarsızlığa ve karışıklığa yol açmaktadır.

Hâlihazırda milyonlarca insanın hayatına etki eden bu soruna, insan ırkının geleceğinin korunması adına acilen çözüm bulunmalıdır. Bu anlamda krizin etkilerini hafifletebilmek ve yükselen gıda fiyatlarının olumsuz etkilerini ortadan kaldırılabilmek için önlemler alınmalı, gelişmekte olan ülkeler tarım politikalarını güçlendirmeli, bu hususa ilişkin altyapı yatırımlarını arttırmalıdır. Küresel ısınmayla birlikte dünya genelinde görülen iklim değişikliklerine karşı da her ülke kendi tedbirini almalı, çevresel risklere yönelik eylem planları oluşturmalıdır. Yoksul coğrafyalarda zuhur eden açlık sorunuysa kısa vadede bu coğrafyalara yapılan acil insani yardımlarla çözüme kavuşturulmalı, uzun vadede bahse konu toplumların siyasi ve iktisadi kalkınmaları sağlanmalıdır. Bu anlamda ekonomisi gelişmiş ülkelere ve Birleşmiş Milletler'e büyük görevler düşmektedir.

Aksi takdirde mevcut gıda güvensizliğinin çatışmaların artması noktasında uygun koşulların oluşmasını sağlayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Yapılan araştırmalar, söz konusu açlık sorunu nedeniyle yerlerinden edilen insan sayısının her geçen gün daha da artacağını ortaya koymaktadır. Hasılı, uluslararası toplumun yönetici elitleri 21. yüzyılın ortalarında 9 milyar insanı nasıl doyuracaklarıyla ilgili etkili politikalar geliştirmezlerse, dünyanın içinde bulunduğu mevcut kaotik durum daha da derinleşecek gibi görünmektedir.

[1] John Hawthorne, "8 Critical Factors Behind Every Food Crisis",

Business Connect

<https://businessconnect.com/>

[2] "Global Report on Food Crises 2018", FSIN, s. 2.

[3] "Global Report on..." s. 2.

[4] "Global Report on...", ss. 2-3.

[5] IMF: World Economic Outlook (WEO) Database, Nisan 2018.

[6] Michael Collyer, "The world's urban population is growing -so how can cities plan for migrants?",

The Conversation

<http://theconversation.com/the-worlds-urban-population-is-growing-so-how-can-cities-plan-for-migrants-49931>

[7] Prabhu Pingali, "Agricultural Diversification: Opportunities and Constraints", FAO, s. 1,

<http://www.fao.org/>